

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA
Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize
Odjel za makroekonomske analize

Kvaliteta kredita u djelatnosti turizma

Uvodno
Trendovi u turizmu
Stanje i kretanje kredita
NPL-ovi (loši krediti) u turizmu
Zaključno

Listopad 2017.

Uvodno

Kreditne institucije obvezne su klasificirati plasmane ovisno o mogućnostima naplate, odnosno o procijenjenim budućim novčanim tokovima, u tri šire kategorije:

- 1) plasmani za koje nisu identificirani objektivni dokazi o umanju njihove vrijednosti na pojedinačnoj osnovi (rizična skupina A),
- 2) plasmani za koje su identificirani objektivni dokazi o djelomičnom umanju njihove vrijednosti, odnosno djelomično nadoknadivi plasmani (rizična skupina B, koja se sastoji od rizičnih podskupina B-1, B-2 i B-3) i
- 3) plasmani za koje su identificirani objektivni dokazi o potpunom umanju njihove vrijednosti, odnosno potpuno nenadoknadivi plasmani (rizična skupina C).“

Krediti koje banke klasificiraju u kategorije B i C, odnosno djelomično nadoknadivi i potpuno nenadoknadivi krediti (eng. NPL – *Nonperforming Loans*), banci predstavljaju rizik i potencijalni gubitak, a ujedno i trošak jer regulator za takve kredite od banaka zahtijeva rezervacije. Visoka razina NPL-ova za banku znači i smanjenje mogućnosti odobravanja novih kredita, a za klijente, neizravno i za ukupno gospodarstvo, ograničenje investicija i razvoja.

U Hrvatskoj se vrijednost kredita iz rizičnih skupina B i C, značajno povećala u portfeljima banaka tijekom kriznih godina. Hrvatska nije bila iznimka te se takav trend primjećuje kod gotovo svih članica EU (iako postoje razlike među zemljama pri kategorizaciji plasmana). Kod pojedinih zemalja stanje NPL-ova drastično se pogoršalo, primjerice na Cipru (koji je trenutni rekorder sa 47% udjela) ili u Grčkoj (36,6%). Hrvatska nije imala tako snažan rast, ali je bila i ostala među članicama EU s višim udjelima djelomično naplativih i potpuno nenaplativih kredita. Vrijednost i udio progresivno su rasli do 2015. godine kada je dosegnuta njihova rekordna razina od 48,2 milijarde kuna odnosno 17,3% ukupne vrijednosti svih kredita. NPL-ovi sektora nefinancijskih društava tijekom cijelog razdoblja činili su prosječno oko dvije trećine ukupnih NPL-ova (zadnji podatak za 30. 6. 2017. g. iznosi 67%), a ovaj je sektor ujedno imao i kreditni portfelj najlošije kvalitete: prosječno je četvrtina ukupnih kredita u ovome sektoru spadala u kategorije B i C, a u nekim godinama udio je prelazio i 35%. U posljednje se dvije godine, formira trend smanjenja NPL-ova, dijelom zbog oporavka gospodarstva (pa time i bolje naplate potraživanja zbog poboljšanja boniteta klijenata), dijelom zbog čišćenja bilanci banaka odnosno veće aktivnosti u rješavanju nenaplativih kredita.

Trendovi u turizmu

Temeljen na inozemnoj potražnji, turizam je u proteklim godinama hrvatske krize osjetio manju štetu nego većina djelatnosti. Istodobno je kriza povezana sa sigurnošću destinacije prisutna u konkurentnim mediteranskim zemljama stvorila dodatni poticaj na povećanje turističke potražnje za Hrvatskom kao destinacijom. U takvim je okolnostima hrvatski turizam posljednjih godina ostvarivao rekordne fizičke pokazatelje. Financijski je dio (devizni prihod) bio umjerenijeg rasta, te je tek 2015. godine ostvaren na višoj nominalnoj vrijednosti nego do tada najbolje 2008. godine, nakon čega se svaka sljedeća godina može nazvati rekordnom, a takva će biti i ova. U usporedbi s drugim članicama EU, Hrvatska ima najviši omjer deviznog prihoda od turizma i BDP-a (u 2016. godini 19,1%), a prvi su iza Hrvatske, sa znatno manjim omjerom, Cipar (13,9%) i Malta (13,2%). Turizam je osobito važan zbog svoje multiplikativnosti, odnosno utjecaja na niz drugih djelatnosti, a osobito trgovinu koja zbog povećanja broja potrošača u mjesecima glavne turističke sezone također ima sezonske oscilacije. Prema širem obuhvatu turističke djelatnosti koja, izuzev same potrošnje turista, uključuje i investicije u turistički sektor, državnu potrošnju povezanu s turizmom (primjerice troškovi turističke promocije) i potrošnju u prometnom sektoru (primjerice avionski promet), turizam u Hrvatskoj čini oko četvrtine (u 2016. godini 24,7%) bruto domaćeg proizvoda, gotovo najviše među članicama EU (izuzev Malte, 26,7%), ali i ostalih

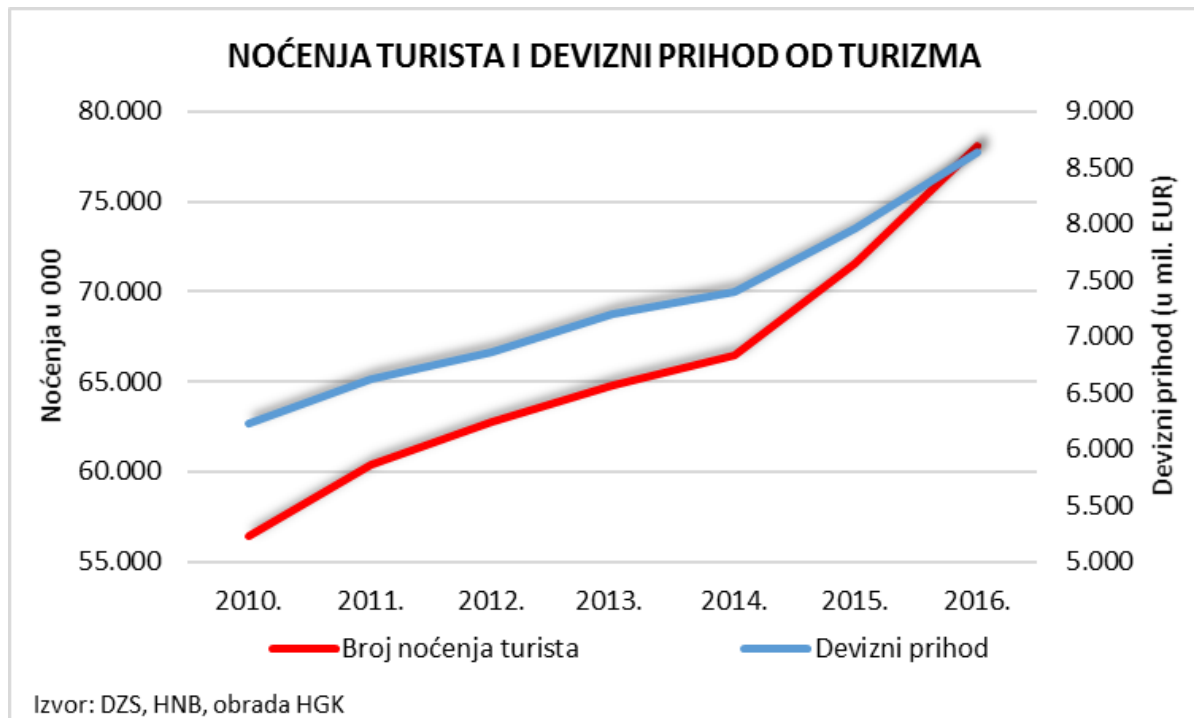
HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

Tel.: 01/4828 – 373; elektronička pošta: makroekonomija@hgk.hr

konkurentnih mediteranskih tržišta. Istodobno, kao generator visokog deviznog priljeva, turizam ima ključnu ulogu pri ublažavanju neravnoteže na tekućem računu platne bilance. Zbog svega navedenoga, može se zaključiti da je ukupno hrvatsko gospodarstvo snažno oslonjeno na ovu djelatnost.

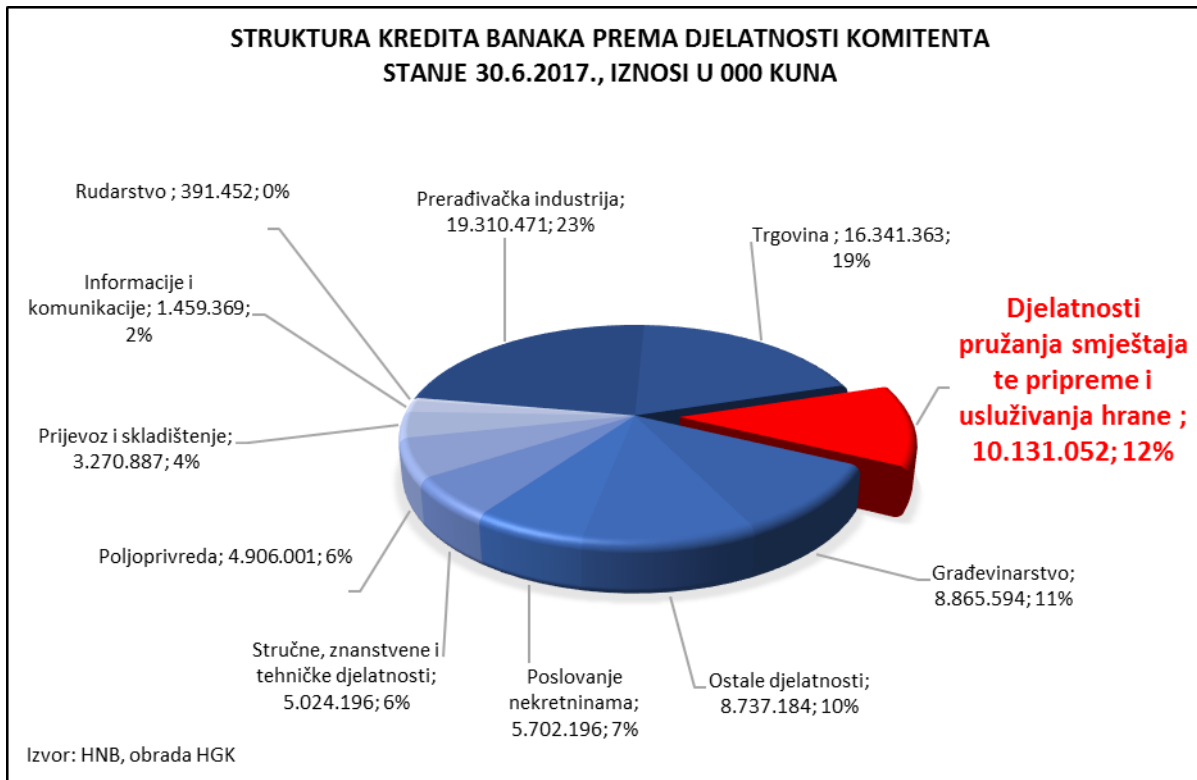

S druge strane, prosječna je neto plaća u ovoj djelatnosti znatno ispod prosjeka RH, u prosjeku posljednjih nekoliko godina za oko 13%. Štoviše, turizam je djelatnost s trećom najmanjom razinom plaća (nakon administrativnih i uslužnih djelatnosti i građevinarstva). Tako niska razina plaća povezuje se s većom potrebom za niže kvalificiranom radnom snagom sezonskog karaktera. Prosječna je plaća u ovoj djelatnosti (zaposlenih u pravnim osobama) u lipnju ove godine iznosila 5 127 kuna te bila niža od hrvatskog prosjeka za 14,6%.

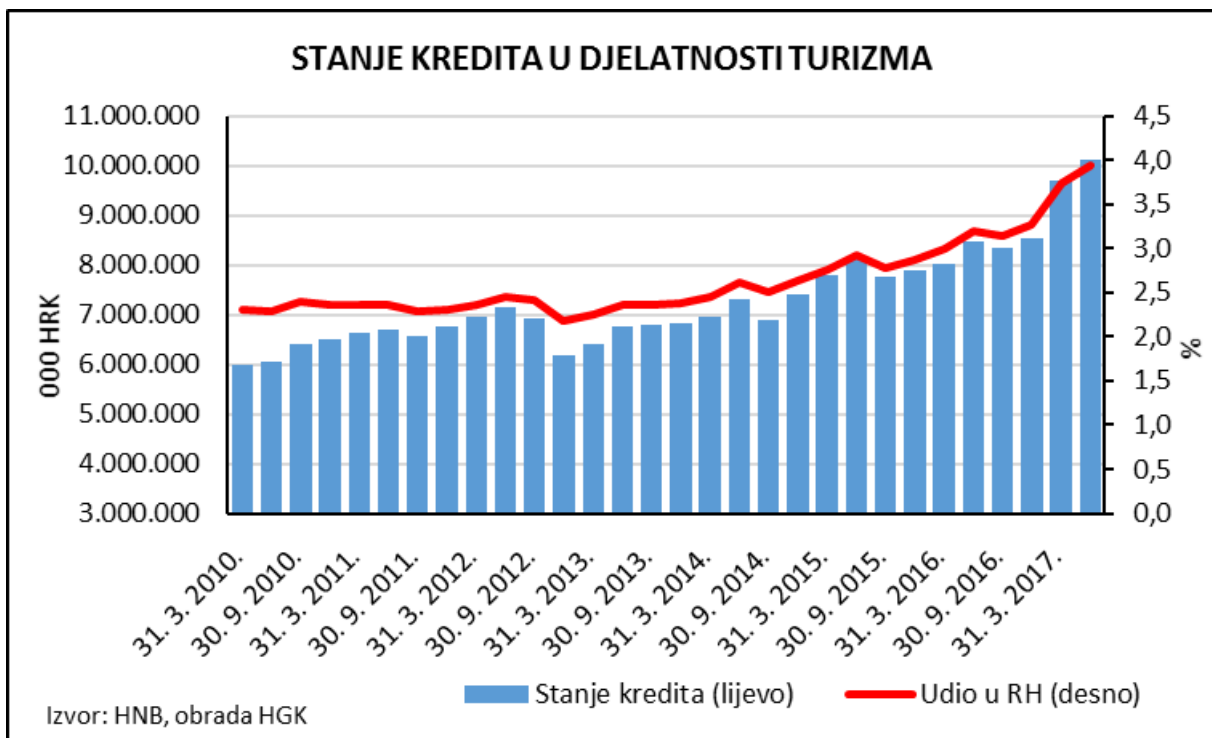
Sezonski karakter turizma uvjetuje veće fluktuacije broja zaposlenih nego u ostalim djelatnostima te se tijekom glavne turističke sezone broj zaposlenih povećava za oko dva puta u odnosu na rubne dijelove godine. U prosjeku godine ovdje je zaposleno nešto manje od 7% ukupno zaposlenih u Hrvatskoj (6,7% 2016. godine).

Stanje i kretanje kredita

Vrijednost kredita u bankama koje su uzimali poslovni subjekti iz ove djelatnosti relativno je visoka u usporedbi s drugim djelatnostima, posebno posljednjih godina, što je u skladu s pojačanom investicijskom aktivnošću u turizmu. Tako je vrijednost kredita ovoga sektora u ovoj godini dosegla rekordnu razinu od 10,1 milijardu kuna (stanje 30. 6. 2017.) postavši time treći najveći komitent banaka unutar sektora nefinancijskih društava, s udjelom od 12%.

Nominalna je vrijednost kredita ovom sektoru od 2010. godine do 2015. godine stagnirala, ali od 2015. godine, a posebno u ovoj godini, dolazi do značajnog rasta.

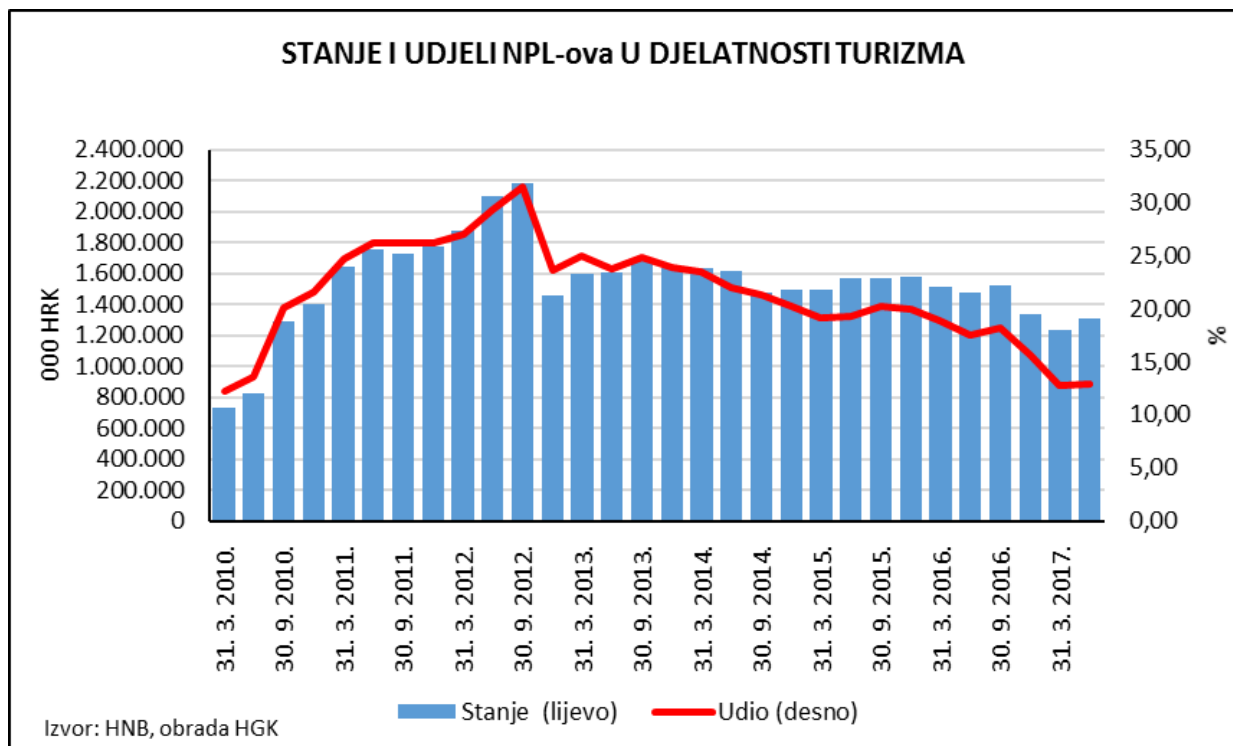
HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize
Odjel za makroekonomske analize

Tel.: 01/4828 – 373; elektronička pošta: makroekonomija@hgk.hr

NPL-ovi (loši krediti) u turizmu

Komitenti banaka iz ove djelatnosti trenutno imaju najmanje probleme pri redovnoj otplati kredita u usporedbi s ostalim djelatnostima, odnosno imaju najkvalitetniji kreditni portfelj. Nešto je nepovoljnije bilo u ranijim razdobljima, posebno od 2010. godine do 2013. godine kada se vrijednost loših kredita gotovo utrostručila, do rekordnog iznosa od 2,2 milijarde kuna. Tada je gotovo trećina iznosa kredita ovoga sektora bila djelomično naplativa ili potpuno nenaplativa. No vrijednost NPL-ova se nakon te rekordne razine naglo smanjila (praktički u jednom kvartalu, pa valja pretpostaviti da se radilo o rješenju s jednokratnim efektom), nakon čega je više-manje stagnirala na toj nižoj razini do 2016. godine. Kako su se istodobno ukupni krediti prema ovoj djelatnosti povećavali, cijelo se razdoblje smanjivao udio NPL-ova, odnosno kvaliteta kreditnog portfelja ove djelatnosti je rasla te postala najkvalitetnijom u usporedbi s ostalim djelatnostima.

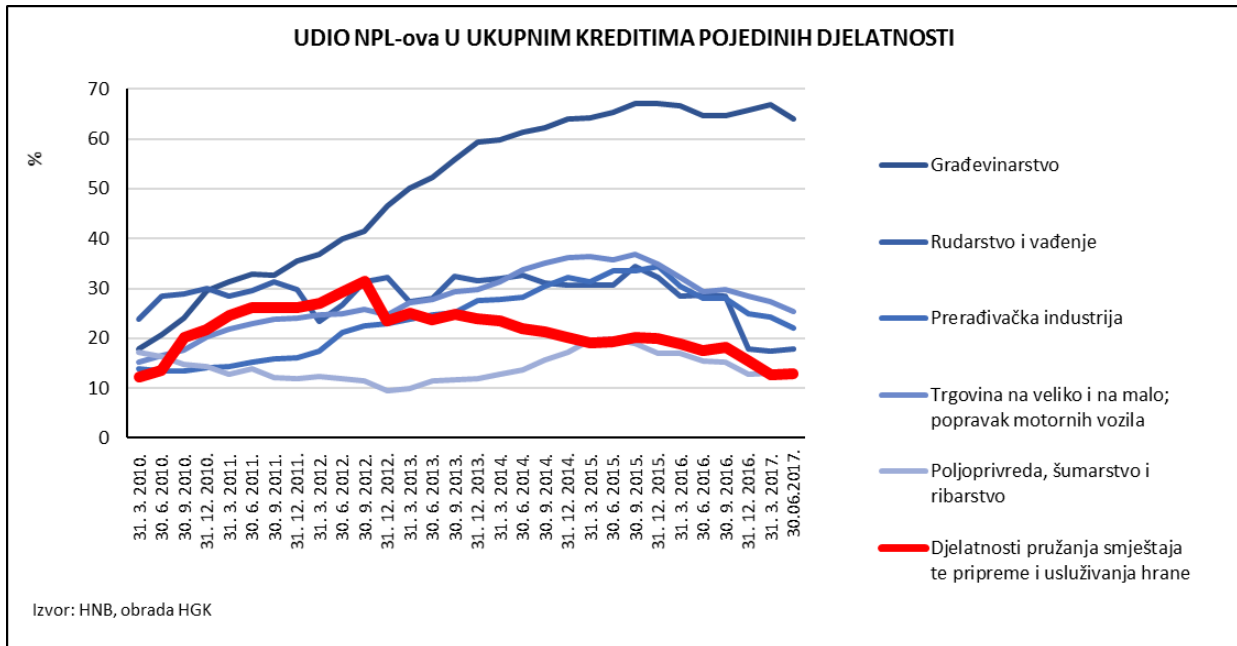

Posljednji podatak (30. 6. 2017.) pokazuje razinu vrijednosti NPL-ova od 1,3 milijarde kuna, odnosno 12,88% ukupnog kreditnog portfelja ovoga sektora u bankama je potpuno nenadoknadivo ili djelomično nadoknadivo. U usporedbi s korporativnim komitentima iz ostalih djelatnosti, korporativni komitenti iz ove djelatnosti imaju najbolju kvalitetu kreditnog portfelja.

Zaključno

Korporativni klijenti banaka iz djelatnosti turizma trenutno su, prema vrijednosti plasiranih kredita, treći najvažniji komitenti banaka, nakon onih iz najglomaznijih sektora – prerađivačke industrije i trgovine. Pritom je kvaliteta njihova kreditnog portfelja znatno bolja nego u spomenuta dva sektora, štoviše, najbolja je među svim djelatnostima. Kvalitetniji klijenti iz ove djelatnosti mogu se povezati s činjenicom da su tvrtke iz djelatnosti turizma preživjele krizne godine znatno bezbolnije od većine

djelatnosti, što im je omogućilo rast i kvalitetniji bonitet. Ipak, i razina od 12,88% udjela NPL-ova, zapravo je vrlo visoka te zahtijeva pozornost i odabir rješenja za njegovo smanjivanje.

Kratice

HNB	Hrvatska narodna banka
HGK	Hrvatska gospodarska komora
NPL	Nonperforming loans
BDP	Bruto domaći proizvod
BDV	Bruto dodana vrijednost
EU	Europska unija
RH	Republika Hrvatska
DZS	Državni zavod za statistiku

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovorna HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

Tel.: 01/4828 – 373; elektronička pošta: makroekonomija@hgk.hr